

Prst v ustih.

Spisal Juraj Pangrac.

»**P**ic, pic! Pic, pic, pic!« je klicala bogatega soseda dobra Anka golobčke. Njeni drobni prstki so grabili drobna prosena zrnca v predpasniku ter jih stresali tja po tleh.

»Pic, pic! Na, na, na!« je klicala. In prikazala se je golobica na jezičasti deščici pred svojo hišico, pogledala z enim očesom postrani nizdoli, kakor da se hoče prepričati: »Ali me ne vara glas? Ali me ne kliče kdo drugi, kak hudobnež z zanko?« — Ne, ne kliče

je hudobnež, ne vara je glas: zdolaj je ona, ona, dobra, usmiljena Anka! »Grûu-ûu!« je zagrulila golobica od veselja in hitela pobirat zrnca.

Gori v golobnjakovi hišici, iz katere se je prikazala golobica, sta začivkali dve drobni, goli stvarci. »Čiv, čiv, čiv!« sta začivkali in čivkali nato venomer dalje, milo in proseče kakor da bi klicali: »Mamica, mamica! Urno, urno! Zebe naju, lačni sva!«

Golobčka sta bila to, dva majčkena golobčka, ki sta čivkala tako milo, tako proseče. Tresla sta se po vsem telesu in odpirala vsak svoj lačni kljunček.

Šele danes zjutraj sta prišla na svet ta dva golobčka. Prekljuvala sta lupino, v kateri sta bila zaprta ter zlezla polagoma na beli dan. Golobčka sta ostala v gnezdu, lupine je pa odnesla golobica vrhu hiše, kjer jih je izpustila iz kljuna, da so padle na streho in se dričale in tokolale doli po strehi ter slednjič zletele pred vežne duri, veselo oznanjujoč: »Golobčki so se zlegli!«

»Golobčki so se zlegli!« je od veselja zavrnila Anka, zagledavši te lupine pred durmi. »Golobčki so se zlegli!« je zavrnila, ploskala z rokami ter vsa vesela zdrčala z njimi v kuhinjo.

»Mama, mama! Golobčki so se zlegli, lejte jih lupin!« je kar v eni sapi hitela praviti. »Lejte jih lupin!« je silila v mater.

Njena duša je plavala v blaženstvu, njeno srce je vriskalo od same radosti, ko je njena ročica stiskala lupine, ki so klicale: »Golobčki so se zlegli!«

Mama so pa rekli: »Boš pa vrgla golobčkom malo prosa, če boš pridna, da ne boš devala več prstka v usta. No, pa kar iz predala v omari vzemi pest prosa, pa ga jim vrzi. Ampak prstka ne stavi več v usta! Viš, kmalu boš hodila v šolo, pa se še nisi tega odvadila!«

Molče je hčerka odprla omaro in molče je sipala pšeno v predpasnik. Pri tem opraviu ji je pa ušel pogled v tisti prstek, ki ji je uhajal v usta. Da, nehote, nevede ji je ušel, in zagledala je tisti nesrečni svoj prstek!

Stresla se je, kakor da bi videla belo kačo mesto prstka na roki. Naglo je obrnila oči v stran. Mižé je zaloputnila predal, popustila omaro odprto ter zbežala ven h golobčkom...

»Pic, pic! Na, na!« jih je klicala, in izmed drobnih njenih prstkov so polzela in se vsipala na tla drobna, bela kašnata zrnca. Golobica jih je hitela pobirat. Časih je malo pogrulila, kakor da hoče s tem utolažiti čivkajoča svoja mladiča v golobnjakovi hišici, češ: »Potrpita, potrpita! Polne kljunčke bele kaše dobita, polne kljunčke!«

I.

»Uvê, uvê!« je jokcalo dete v zibelki. In ta jokec je jasno govoril maminemu srcu: »K detetu, k detetu: mokro je, lačno, zebe ga, plenice so v gubah. K detetu, k majhni — Anki.«

Da, k majhni Anki, zakaj ona je jokcala in s tem klicala mamo.

Mama so umeli ta klic. Popustili so delo in stekli v sobo. In skoro je bilo dete v njihovem naročju, na njihovem srcu. »Uve-e-e-e!« je zajokcala Anka še enkrat, se stisnila k mami, in njene ustnice so zamomljale hvaležno in vdano: »M-m-m-m!«

Toda pri tolikem delu niso mogli mati vselej k Anki, kadar jih je klicala z jokom. In dekletce je nekaj časa vekalo, potem se pa samo zamotilo in nehalo vpiti. Ročice si je namreč izvilo izpod nadležne odeje ter se z njimi, loveč jih po zraku, igralo in motilo. V takem slučaju se je pa dogodilo, da je prišla ročica preblizu ust. Dete je brbalo, brbalo po ustnih, dokler ni kak prstek ušel v usteca. Ko pa so usteca začutila prstek, je storilo dete, kar je znalo: oprijelo se je prstka z vso slastjo in ga vleklo in vleklo, misleč, da pije mleko. In ko se je tako zgodilo že večkrat, je umela Anka brez težave devati prstek v usta in ga vleči in vleči...

Leta so tekla, dekletce je naglo raslo, kakor poje otroška pesemca v pristni gorenjščini:

»Majhna sem biva,
putke sem pasva,
putke so kokale,
jaz sem pa rasva.«

Dekletce je torej raslo naglo, ne pa tako prstek; zakaj ta ni rasel, ni se redil, ne polnil, nego je ostal droben, bled, da se je že od daleč razločeval od drugih. Seve, ko so ga pa tako jako izvlekla dekletčeva usta. Niso tedaj zaman dražili Anke nagajivi vaški otroci, ko je jela prihajati mednje: »He, Anka, pregosposke prstke imaš; ti nisi za med nas; viš, mi imamo udelane in grdel« jo ušcipne prvi, kažoč ji svoje umazane roke.

»Kaj boš ti, kramp krampastil!« se zadere nadenj drugi. »Saj le čedna je rada ta Anka, pa se umiva tako močno. — Kaj ni res? Pa povej, če ni res, Anka?«

»Saj ni res!« lopne po njem prvi. »Sosedove Anke prstek je le bolan; črv je notri, črv, pa še hud, da popije vso kri. Potlej pa pač ne more biti tako zastaven ta prstek, tako zastaven ko drugi.«

»Sveda!« se razhudi nad njim Jančeva Metka ter se ozre pomilovalno nanj in po vseh vaških otrocih, kakor da bi nihče izmed njih ne vedel tega, kar ve ona: »Kaj ne veste,« reče, »da imajo pri sosedovih telička, ki zliže vsak dan Anki prstek? Zato ima tako svetlega, zato!«

In zagrohotala se je na vse grlo vsa vaška umazana otročad ter ploskala z rokami, vrteč se krog zasmehovane Anke in zroč in kažoč nagajivo in škodoželjno v tisti nesrečni njen prstek.

In ona? —

Izprva ni razumela takih in enakih norčij. In če so se ji smejali otroci, se je tudi sama smejala. Ko se ji je pa začelo svitati v glavi, kaj bi utegnilo pomeniti to smejanje, ko so se ji odprle slednjič oči, da se otroci pravzaprav iz nje norca delajo, da jo zasmehujejo zaradi prstka, tedaj pa se ni več prikazala na vas. Vse zaman! Nihče je ni mogel več spraviti mednje. Edino s Knezovo Rezo sta bili še prijateljici, edino k tej je še šla. Menila je, da Reza ne ve za nje prstek, da ji je dobra, da je ne zasmehuje. Pa tudi to shajanje je moralo ponehati. Nekoč je rekla Reza, zagledavši se v tisti nesrečni Ankin prstek, nič hudega misleč: »Ti, tvoj prstek je pa lep!«

»Pa ni!« jo je zavrnila naglo Anka in se hudo ustrašila.

»Pa jel!« ja zatrdila Reza vdrugič.

Anki so zaigrale solze v očeh. Vstajaje je vprašala: »Pa res misliš, da je lep?«

»Saj ga vidim, da jel!« ji je zatrdila iznova.

Tedaj je pa zajokala Anka, potegnila ruto na oči in se spustila kakor besna proti domu. Zaman je mahala Reza z roko, da naj počaka, zaman jo je klicala nazaj, zaman je vekala po nji: Anka se ne zmeni ne za jok, ne klic, ne mahanje edine prijateljice, še ne ozre se ne, nego híti, kar jo nesó noge dalje, dalje, v zavesti, da se ji vsi posmehujejo, vsi, celo Knezova Reza.

Od tega dne pa ne gre tudi k Rezi več. Doma je pri mami, atku, tekajoč za Sultanom in kokošmi ... Zlasti pa se rada mudí pri golobčkih.

»Pic, pic, pic! Na, na, na!« jih kliče in jim siplje zrnja.

II.

Materi je bilo sicer prav, da ni marala zahajati Anka med vaše otroke — kjer se nič prida ne nauči — in da je ostajala rajša doma, nikakor pa jim ni bila po volji hčerkin razvada.

»Kaj bo, če se ne odvadi kmalu!« so večkrat vzdihovali skrivaj. A utolažilo jih je vselej njih ljubezni polno srce, ki jim je odgovarjalo na taka vzdihovanja: »E, kaj! — Ko bo večja, in jo bo že sram, se bo že sama odvadila.«

Anka je postala večja. Dopolnila je namreč že šesto leto ravno na sv. Ane dan tistega leta, in bilo jo je že sram, toda odvadila se še ni; zakaj prstek ji je uhajal še vedno v usta.

Ko so nekoč zopet tako vzdihovali mati, je stopila v hišo jajčarica s košaro na roki: »Bo kaj jajčk, bo? Dobro plačam, tri za groš. Bo kaj, bo?«

»Ne vem, če bo kaj; mlatiči so mi jih preveč pobrali. Pa se bo pogledalo po gnezdih, če bo kaj. — Anka, skoči, skoči, pa poglej!«

Dekletce je brez obotavljanja dejalo pipec in pol olupljenega krompirja iz rok — lupili sta namreč z materjo krompir za južino — ter odhitelo po gnezdih.

»Ho-ho! To vam je hčerka, to! Tako vam povem, na tako ubogljivost ne naletim izlepa; jaz vam rečem, da ne. Veliko obhodim, zato vem, da prav govorim. He, v znanju ga ni otroka, da bi kar na besedo slušal, kakor ta vaša, nak, ni ga. To vam rečem, da ne. Ste je pač veseli, kaj bi je ne bili!« je začela jajčarica in odložila košaro zraven sebe na klop.

Mati so sicer dobro vedeli, da pove žena rada malo več, vendar jim je dobro delo, da poudarja hčerkino ubogljivost; ali zadovoljiti jih vendar niso mogle jajčaričine besede, zato so potožili: »Ne rečem, je že. Ali kaj, ko ima tako grdo razvado! Lejte, v šolo bo že hodila to jesen, pa je tak križ z njo — veste, da devlje prst v usta. Koliko sem si že prizadejala, pa vse skupaj nič ni; nismo je vstanu odvaditi, pa ne!«

Jajčarica se sicer začudi, da beli materi glavo taka malenkost, potem pa nekoliko pomisli in reče: »Ojoj, kaj bo to, ni besede vredno! Pa vam, če že ravno hočete, dam svet, pa bo pomagalo.«

»Hvaležna vam bom, jajca vam bodo po štiri za groš, samo povejte.«

»Tako-le naredite,« svetuje žena, »tako-le naredite! Prstek oblijte deključ s kisom, pa se bo odvadila.«

In mati so dali jajčarici poln pehar jaje — napol zastonj: »Tu jih imate! Da bi le pomagalo, kakor ste svetovali.«

»Bo, bo, se boste že sami prepričali, da bo«, je zatrjevala žena in odšla za jajčki naprej po hišah. Srce ji je bilo od veselja, da je napravila tako dobro kupčijo.

»Aló, Anka!« so zaklicali mati nato, »ročico sem!« — Pa so oblili hčerki prstek s hudim kisom. »Zdaj bo pa dobro, Anka. Pomagalo bo, prstek ti ne pojde več v usta.«

»Pomagalo bo!« je vzkliknila hčerka, vesela, da bo rešena grde razvade.

Toda pomagalo ni! Zvečer je bil prstek že zopet v ustih.

»Kje je prstek?« so zavpili mati.

Dekletce se je prestrašilo, ročica ji odpade sama od sebe od ust.

»Anka, kako pa, da si kis obrisala s prstka?« so povprašali mati.

In hčerka se je opravičevala: »Mama, solnce je sijalo, in prstek se je posušil.«

Mami je zadostovalo to opravičilo, pa so rekli: »Poper bo hujši. Čakaj, jutri poizkusimo s poprom!«

In res, drugo jutro so oblili dekliču prstek najprej s hudim kisom, nato ga ji pa poštupali še s poprom.

»Zdaj pa bo pomagalo, Anka!«

»Zdaj pa bo!« je ponovila hčerka. »Solnce ne bo sijalo, pa se ne bo prstek posušil. Mama, zdaj pa bo pomagalo!«

A pomagalo nil Zvečer je bil prstek že zopet v ustih.

»Hčerka, hčerka, kje je prstek?« so zavpili mati, videč, da tudi poper ni pomagal.

»Mama, poper ni pomagal,« je zavekala Anka.

»Hčerka, kdo pa ga je zbrisal s prstka?«

»Mama, veter je pihal in prstek se je osul.«

Dobra mama so opravičili hčerko iznova in rekli: »Petrolej bo še hujši. Čak, jutri poizkusimo s petrolejem.«

In res, drugo jutro so oblili dekliču prstek najprej s hudim kisom, nato ga ji poštupali s poprom in slednjič namazali še s smrdljivim petrolejem.

»Ujej, smrdi, smrdi!« je zagotavljala Anka in si tiščala nos.

»Pa bo pomagalo, zdaj mora pomagati!«

»Zdaj mora pomagati!« se je razveselila hčerka. »Zdaj mora! Solnce ne bo sijalo, veter ne bo pihal, zdaj mora pomagati!«

A pomagalo nil

Dekletce je brskalo po travi, pesku, prahu, se brisalo, umivalo, in zvečer je bil prstek že zopet v ustih.

»Anka, Anka, kaj delaš, kaj misliš?« so zavpili mati ter ji potegnili z nevoljo prstek iz ust. »Hčerka moja, hčerka moja, kdo pa je zdaj obrisal prstek?«

Vsa prestrašena se je izgovarjala Anka: »Mama, pri potoku sem bila in se umivala, pa je voda vse sprala s prstka.«

A ta izgovor ni obveljal.

»Hčerka, hčerka!« so požugali mati ostro, a pomagati ji niso več znali. (Konec s podobo prihodnjič.)

Za zimo.

Šuj, ptičice-siničice,
gosposke beloličice
drobijo pesem: Cicifuj,
za zimo; gorko se obuj,
za zimo!

Se smeje kukavca: Kuku,
me k solncu pojdemo domu,
od juga smo krilatice,
čemu so nam copatice?
za zimo?! —

Vida.

